

благоприятных для формирования качества и неблагоприятных, характерно высокое продовольственное качество. Однако, оно несколько колеблется в зависимости от условий и величины урожая.

К третьей группе относятся сорта и мутанты, которые всегда, при любых условиях, стабильно, без колебаний проявляют признак высокого и только отличного хлебопекарного качества, которое генотипически закреплено гораздо больше, чем у представителей первой и, в какой-то степени, у второй группы качества, в особенности первой, не говоря уже о сортах озимой пшеницы, созданных только традиционными методами селекции, без участия метода химического мутагенеза. У последних хлебопекарные свойства, как правило, не стабильны и в значительной степени зависят от условий.

УДК: 631.1:349.4.

Бочкарьова Л.П., Бочкарьов А.М.

Національний університет біоресурсів і природокористування України.

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ЗАГАЛЬНОВІДОМИХ СОРТІВ РОСЛИН ДЛЯ ЕКСПЕРТИЗИ НА ВІДМІННІСТЬ

Облік і складання списку загальновідомих сортів для проведення експертизи сортів на відмінність – робота складна і потребує від спеціаліста значного кругозору в області ресурсо-ведення. Крім того існує ряд факторів, які можуть значно вплинути на облік всіх загальновідомих сортів навіть на локальному рівні тобто на рівні окремої держави. Серед іншого до найбільш впливових можна віднести декілька факторів.

Фактор ринку сортів. Цей фактор, у більшості частині, відноситься до квітково-декоративних, плодових і окремих ово-

чевих культур. Тільки незначна частина сортів цих видів, що знаходяться в торгівлі, заявляються на право селекціонера. В багатьох державах сорти, що знаходяться в реєстрі або в іншій формі контролю, вільно продаються на ринку до тих пір поки селекціонер на це дає згоду. В національних законодавствах багатьох держав протягом року дозволяється продавати насіння нового сорту до подачі заявки на експертизу. І, таким чином, сорти вказаних груп культур виходять на ринок безконтрольно, ці сорти добре відомі на ринку, але не внесені в будь-які списки та практично не доступні спеціалістам для їх обліку. Взагалі, комерційні сорти це велика проблема для обліку. Тут слід підкреслити, що загальновідомість, яка «виникла» при продажу посадкового матеріалу включає професійні кола, а спеціаліст-колекціонер може не відноситись до цього кола. Проте, слід пам'ятати – *якщо сорт одного разу був проданий за межі селекційної організації насіннєвим установам, то сорт вже стає загальновідомим навіть якщо він не доступний широкої громадськості.*

Відсутність в базі УПОВ опису сортів – це ще один фактор впливу на облік загальновідомих сортів рослин. Держав-членів УПОВ дуже багато і провести облік всіх сортів, що включені до Реєстрів всіх типів охорони, окремому Компетентному органу (КО) – дуже складно. Якщо Реєстри навіть зібрані, то в них вказані лише назви сортів, а їх повний опис публікують окремі держави і на своїй мові. Зрозуміло, що спеціалісту в край складно провести облік всіх сортів, які визнані загальновідомими в той чи іншій країні.

Відсутність в базі УПОВ заявок на сорти, що подані на експертизу – це ще один фактор впливу на облік загальновідомих сортів. Слабкий рівень обміну між КО інформацією про подані заявки, робить інформацію про явно пріоритетні випадки пізно, дуже пізно або зовсім недоступною, оскільки існує велика географічна віддаленість держав. В результаті можуть виникнути ситуації з неприємними наслідками коли, наприклад, два дуже схожі сорти одночасно проходять експертизу, але в різних

КО, у одного сорту пріоритет на 2 місяця раніш. Відсутність інформації про подані заявки приводить до того, що обидва сорти отримали право і були включені до переліку загальновідомих тільки кожний в своїй державі. Тільки з часом виявляється, що один сорт є не відмінним і право селекціонера анулюється.

Фактори, що вказані за системою ризику прийняття неправильного рішення щодо сорту, є найбільш впливовими, вони можуть стати причиною фрагментарного і безсистемного обліку загальновідомих сортів, складанню обмеженого переліку окремо взятої державі. І, як наслідок таких дій, – встановлення лише локальної відмінності сортів. Але, враховуючи всі фактори, разом з тим, спеціаліст з експертизи повинен усвідомлювати той факт, що навіть після максимально прикладених зусиль **право** може бути оскаржене на основі самого терміну «загальновідомість». Останнє пояснюється тим, що список загальновідомих сортів складений спеціалістом не завжди може відображати істинне положення справ, завжди знайдеться хтось щоб оспорити загальновідомість конкретного сорту **A** з яким проводилось порівняння сорту-претендента і відхилити останній як не відмінний, або сорт-претендент **C** невідмінний, оскільки схожий на сорт **B** не був внесений до списку загальновідомих, а сорт **B** дуже схожий на сорт **C**, або взагалі є похідним з сорту **C**. В таких випадках судових позивів на основі терміну «загальновідомість» не уникнути і КО завжди повинен бути готовим до такого роду розвитку справ.

